Зборник радова Факултета техничких наука, Нови Сад

УДК: 72.012
ДОИ: https://doi.org/10.24867/36FA15Popov

Архитектонски модел колективног становања за IT стручњаке

Architectural Model of Collecting Housing for IT professionals

Маша Попов, *Факултет техничких наука, Нови Сад*

Студијски програм – АРХИТЕКТУРА

Кратак садржај – *Предмет овог пројекта је идејно архитектонско решење колективног стамбеног објекта намењеног ИТ професионалцима, засновано на принципима савременог цо-ливинг становања и хибридних простора за живот и рад. Пројекат истражује нове моделе становања који одговарају потребама савремених корисника, са посебним акцентом на флексибилност простора, заједничке садржаје и подстицање социјалне интеракције. Концепт објекта организован је око централног атријума као главног места сусрета и комуникације, док су приватне стамбене јединице сведене на основне функционалне садржаје. Посебна пажња посвећена је односу објекта према јавном простору, интеграцији заједничких функција и стварању подстицајног окружења које омогућава равнотежу између приватности, рада и заједничког живота.*
Кључне речи: *колективно становање, ко-ливинг, хибридни простори*

Abstract – *The subject of this project is the conceptual architectural design of a collective housing building intended for IT professionals, based on the principles of contemporary co-living and hybrid living-working spaces. The project explores new housing models that respond to the needs of modern users, with a focus on spatial flexibility, shared amenities, and social interaction. The building is organized around a central atrium as the main space for communication and community, while private residential units are reduced to essential functions. Special attention is given to the relationship between the building and the public realm, integrating shared spaces to create an environment that balances privacy, work, and communal living.*

Keywords: *collective housing, co-living, hybrid spaces*

НАПОМЕНА: Овај рад проистекао је из мастер рада чији ментор је био др Марко Тодоров, ред. проф.

1. УВОД

Савремене друштвене, технолошке и економске промене значајно утичу на начин становања и организацију животног простора. Развој дигиталних технологија, све већа мобилност становништва и флексибилни модели рада довели су до промена у свакодневним навикама корисника, при чему стамбени простор све чешће обједињује функције живота, рада и социјалне интеракције. Традиционални модели становања постају недовољни да одговоре на савремене потребе, због чега се развијају нови просторни концепти који омогућавају већу флексибилност и прилагодљивост.

Посебно су ове промене изражене код ИТ професионалаца, чији начин рада подразумева могућност рада на даљину, сарадњу у међународним тимовима и висок степен просторне независности. Као одговор на такве потребе развијају се савремени модели колективног становања, попут цо-ливинг-а и хибридних простора, који повезују приватне стамбене јединице са заједничким садржајима намењеним раду, дружењу и размени знања, успостављајући равнотежу између приватности и заједничког живота.

Предмет рада је истраживање савремених модела колективног становања намењених ИТ професионалцима, са циљем дефинисања принципа пројектовања стамбеног окружења које интегрише функције становања, рада и друштвене интеракције. На основу теоријске анализе, студија случаја и сагледавања локалног контекста формирају се смернице које представљају основу за развој архитектонског концепта прилагођеног потребама савременог начина живота.

2. ТЕОРИЈСКИ ОКВИР

2.1. Колективно становање као одраз друштвених промена

Колективно становање представља просторни модел који се континуирано развија у складу са друштвеним, економским и технолошким променама. Како истиче Рапопорт (1969), "стамбени простор није само физички оквир за свакодневни живот, он одражава друштвене вредности, културне обрасце и начин живота заједнице" [1]. Развој градова, урбанизација и промена животних навика условили су трансформацију организације становања, при чему су се мењали односи између приватних и заједничких простора. Алехандер, Исхикава и Силверстеин (1977) наглашавају да квалитет стамбеног окружења произлази из начина на који је простор организован и прилагођен свакодневним потребама корисника [2].

Савремено друштво доноси нове изазове попут рада на даљину, повећане мобилности и потребе за

флексибилним начином живота, због чега стамбени простор све чешће обједињује функције живота, рада и социјалне интеракције. Као одговор на ове промене развијају се нови модели колективног становања који, поред обезбеђивања смештаја, подстичу заједништво, сарадњу и квалитетнији свакодневни живот корисника. Један од најзначајнијих савремених модела представља концепт цо-ливинг-а, који успоставља нову равнотежу између приватног и заједничког простора.

Развој колективног становања пратио је развој градова и промене у друштвеним и економским околностима. Први облици вишепородичног становања јављају се још у античком Риму кроз инсуле, док индустријска револуција доноси интензивну изградњу радничких стамбених комплекса као одговор на убрзану урбанизацију. Током XX века модернистичка архитектура унапређује квалитет становања увођењем рационалне организације простора, природног осветљења, зелених површина и заједничких садржаја, док послератна масовна изградња омогућава решавање стамбеног питања, али истовремено указује на ограничења стандардизованих модела.

Почетком XXИ века, под утицајем дигитализације, глобализације и промена у организацији рада, развијају се нови модели колективног становања који, поред функционалности, наглашавају значај флексибилности, заједничких простора и социјалне интеракције. Овакав приступ представља основу за развој савремених концепата, попут цо-ливинг-а и хибридних простора, који одговарају потребама савременог начина живота (УН-Хабитат, 2020) [3].

2.2. Савремене трансформације колективног становања

Савремене друштвене и технолошке промене значајно су утицале на трансформацију колективног становања. Развој дигиталних технологија, рад на даљину и повећана мобилност корисника допринели су томе да стамбени простор, поред основне функције становања, све чешће обједињује рад, учење и друштвену интеракцију. Истовремено, расте значај заједничких простора који постају места сарадње, комуникације и формирања заједнице, док се од архитектуре очекује већа флексибилност и прилагодљивост различитим начинима живота.

Као одговор на ове промене развијају се нови модели становања који интегришу приватне и заједничке садржаје, међу којима се посебно издваја концепт цо-ливинг-а. Овај модел заснива се на равнотежи између приватности и заједничког живота, стварајући окружење које подстиче сарадњу, размену знања и квалитетнији свакодневни живот корисника.

3. НОВИ МОДЕЛИ СТАНОВАЊА

3.1. Појам и развој цо-ливинг концепта

Ко-ливинг представља савремени модел колективног становања који је настао као одговор на промене у начину живота, рада и свакодневним потребама корисника. За разлику од традиционалних облика становања, овај концепт заснива се на равнотежи између приватних стамбених јединица и квалитетно организованих заједничких простора намењених раду, дружењу и свакодневним активностима. Заједнички садржаји имају једнаку важност као и приватни простор, подстичући комуникацију, сарадњу и осећај припадности заједници.

Развој цо-ливинг-а повезан је са све већом потребом за флексибилним начином живота, посебно међу корисницима који раде на даљину или често мењају место боравка. Овакав модел становања доприноси ефикаснијем коришћењу простора и представља савремен приступ који обједињује приватност, заједнички живот и функционалност у оквиру јединственог архитектонског концепта.

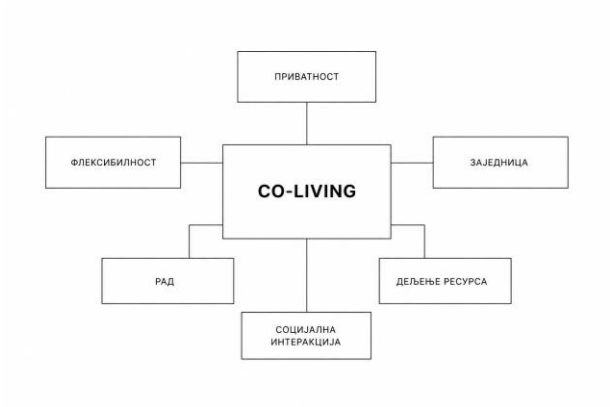
3.2. Хибридни простори – интеграција живота и рада

Хибридни простори представљају савремени концепт организације простора који обједињује функције становања, рада и друштвених активности у оквиру јединственог система. Развој рада на даљину, дигиталних технологија и флексибилних начина рада довео је до потребе за просторима који се лако прилагођавају различитим активностима током дана.

Основу хибридних простора чини равнотежа између приватних и заједничких садржаја. Док приватни простори обезбеђују услове за одмор и концентрацију, заједничке зоне, попут цоворкинг простора, заједничких кухиња, дневних боравака и тераса, подстичу комуникацију, сарадњу и размену знања. На тај начин хибридни простори представљају флексибилан модел становања који одговара потребама савременог начина живота и рада.

ИТ сектор карактерише флексибилан начин рада, могућност рада на даљину и висока мобилност запослених, због чега се граница између простора за живот и рада све више брише. Стамбени простор постаје место које, поред функције становања, треба да омогући квалитетне услове за рад, концентрацију и свакодневне активности.

Поред функционалних захтева, ИТ професионалци имају изражену потребу за сарадњом, разменом знања и неформалном комуникацијом, због чега заједнички простори имају важну улогу у организацији савременог становања. Овакве потребе указују на значај флексибилних и хибридних стамбених модела који интегришу приватност, рад и друштвену интеракцију, стварајући окружење прилагођено савременом начину живота.

Слика 1. Ко-ливинг концепт

4. РЕФЕРЕНЦЕ И СТУДИЈЕ СЛУЧАЈА

4.1. The Collective Old Oak, Лондон

The Collective Old Oak у Лондону представља један од најзначајнијих примера савременог ко-ливинг становања у Европи. Пројекат је осмишљен са циљем да, поред обезбеђивања стамбеног простора, створи активну заједницу кроз интеграцију становања, рада и друштвених активности. Концепт се заснива на компактним приватним јединицама, док су бројни заједнички садржаји, попут цоворкинг простора, библиотеке, заједничких кухиња, ресторана, биоскопа, простора за рекреацију и тераса, доступни свим корисницима.

Посебан квалитет пројекта огледа се у организацији заједничких простора, који су распоређени кроз читав објекат и представљају места свакодневних сусрета и спонтане комуникације. На тај начин комуникације имају више од функције кретања – постају простори социјалне интеракције и формирања заједнице. Истовремено, успостављена је равнотежа између приватних и заједничких садржаја, па квалитет становања не зависи искључиво од величине стамбене јединице, већ од могућности коришћења разноврсних простора у оквиру комплекса. Овакав приступ показује како архитектура може подстаћи сарадњу, размену знања и квалитетнији свакодневни живот корисника, што представља једну од основних карактеристика савременог цо-ливинг концепта.

Слика 2. The Collective Old Oak, Лондон

4.2. The Social Hub – интеграција становања, рада и јавног просотра

The Social Hub представља пример савременог хибридног концепта који обједињује становање, рад, образовање и друштвене активности у оквиру јединственог објекта. Иако је првобитно развијен као смештај за студенте, данас окупља различите групе корисника, укључујући младе професионалце, предузетнике, дигиталне номаде и локалну заједницу, чиме подстиче разноврсност и међусобну интеракцију.

Објекат интегрише смештајне јединице са цоворкинг просторима, салама за састанке, библиотеком, ресторанима, кафићима, просторима за рекреацију и вишенаменским салама, омогућавајући природно преплитање рада, становања и друштвеног живота. Посебну улогу имају приземље и заједнички садржаји, који су отворени и за ширу јавност, чиме се објекат повезује са градом и постаје активан део урбаног живота.

Организација комуникација и заједничких простора подстиче спонтану интеракцију међу корисницима, док јасно дефинисана хијерархија јавних, полујавних и приватних зона обезбеђује равнотежу између друштвеног живота и приватности. Овај пример показује да квалитет хибридног простора произлази из пажљиво осмишљене интеграције различитих функција, што представља важну смерницу за пројектовање савремених модела колективног становања.

4.3. Kalkbreite Housing Cooperative, колективно становање као простор заједнице

Kalkbreite Housing Cooperative у Цириху представља један од најзначајнијих примера савременог колективног становања заснованог на принципима одрживости, заједништва и рационалног коришћења простора. Концепт комплекса полази од идеје да квалитет становања не зависи искључиво од величине приватне стамбене јединице, већ и од квалитета и разноврсности заједничких садржаја. Поред различитих типова станова, комплекс обухвата заједничке кухиње, просторе за окупљање, радионице, терасе, дечје садржаје, вишенаменске сале, комерцијалне садржаје и јавне површине, чиме се подстичу свакодневна интеракција и осећај припадности заједници.

Посебна вредност пројекта огледа се у јасно дефинисаној хијерархији простора, која омогућава постепен прелаз од јавних градских површина, преко полујавних и заједничких зона, до приватних стамбених јединица. Приземље објекта активно је повезано са градом кроз јавне садржаје и пешачке токове, чиме комплекс постаје саставни део урбаног живота, а не изолована стамбена целина. Овај пример показује да савремено колективно становање може успешно успоставити равнотежу између приватности, заједничког живота и односа према јавном простору, представљајући значајну смерницу за пројектовање нових стамбених модела.

Слика 3. Приказ ентеријера

5. ЛОКАЛНИ КОНТЕКСТ

Нови Сад се развио у један од водећих ИТ центара у Србији, захваљујући развоју ИТ компанија, Универзитету у Новом Саду и растућој стартап заједници. Развој овог сектора довео је до формирања бројне заједнице младих професионалаца чији хибридни начин рада поставља нове захтеве у организацији стамбеног простора. Истовремено, квалитетни јавни простори, зелене површине и развијена инфраструктура чине град погодним за развој савремених модела колективног становања.
Локација пројекта налази се на Лиману, у близини Лиманског парка, Факултета техничких наука и већег броја ИТ компанија, што обезбеђује директну повезаност са циљном групом корисника. Добра саобраћајна повезаност, пешачке и бициклистичке комуникације, као и близина зелених површина, доприносе квалитету боравка и свакодневног живота.
На основу истраживања дефинисане су пројектантске смернице које се заснивају на јасној хијерархији јавних, полујавних и приватних простора, интеграцији становања и рада, као и формирању заједничких садржаја који подстичу сарадњу и друштвену интеракцију.
Архитектонско решење постаје саставни део шире градске структуре и одговара потребама савременог начина живота.

6. ЗАКЉУЧАК

Спроведено истраживање показало је да савремено колективно становање представља одговор на промене у начину живота, раду и друштвеним односима, при чему развој информационих технологија и флексибилних модела рада намеће потребу за новим просторним решењима која обједињују функције становања, рада и друштвене интеракције. Анализом цо-ливинг концепта, хибридних простора и просторних потреба ИТ професионалаца утврђено је да квалитет стамбеног окружења зависи од равнотеже између приватних и заједничких простора, као и од њихове способности да омогуће флексибилност, сарадњу и свакодневну комуникацију корисника. Студије случаја потврдиле су значај јасно организоване хијерархије јавних, полујавних и приватних зона, квалитетних заједничких садржаја и интеграције објекта са урбаним окружењем, док је анализа локалног контекста показала да Нови Сад, захваљујући развијеном ИТ сектору, образовним институцијама и квалитетном јавном простору, представља погодно окружење за примену оваквог модела. На основу спроведеног истраживања дефинисани су пројектантски принципи који су представљали основу за израду архитектонског решења, усмереног ка стварању флексибилног и функционалног простора који успоставља равнотежу између приватности, рада, заједништва и односа према природном и урбаном окружењу.

7. ЛИТЕРАТУРА

[1] Rapoport, A. (1969). House Form and Culture

[2] Alexander, C., Ishikawa, S., & Silverstein, M. (1977). A Pattern Language

[3] UN-Habitat. (2020). World Cities Report 2020

Кратка биографија:

Маша Попов рођена је у Новом Саду 2001. год. Дипломирала је 2024. године на смеру Архитектура, на Факултету техничких наука у Новом Саду. На истом факултету уписала је и мастер академске студије на смеру Архитектонско пројектовање.
Контакт: masapopov@gmail.com